

PRZEWYCIĘŻAĆ (14) *vb impf*

przewyciężać (11), **przewyciężać** (3); przewyciężać *KwiatKsiąż, Mącz (6), RejAp, WujJud, GrabowSet, WujNT*; przewyciężać *HistAl* (3).

e oraz a jasne.

inf przewyciężać (3). ◇ *praes* 1 sg przewyciężam (5). ◇ 3 sg przewyciężą (1). ◇ 1 pl przewyciężamy (1). ◇ 3 pl przewyciężają (1). ◇ *praet* [2 sg m -ś przewyciężął.] ◇ 3 sg m przewyciężął (1). ◇ 3 pl m *pers* przewyciężali (1). ◇ *imp* 3 sg niech przewyciężą (1).

Sł stp, Cn notuje, *Linde* bez cytatu s.v. *przewyciężyć*.

1. *Być mocniejszym, zwyciężać, pokonywać; superare HistAl, Mącz, Vulg, Cn; praevalere, previncere Mącz; evincere, vincere Cn* (10) : Praevaleo, Przemagam/ przepomagam/ przewyciężam/ przeważam. *Mącz* 474d; *Previnco, Przewyciężam. Osięgam/ zwycięstwá doftawam. Mącz* 497c, 434a.

przewyciężać kogo (1): Y daná iey [bestii] iefth moc walkę czynić s święthem/ y przewyciężać ie. *RejAp* 107v.

[*Przen* [co]: która [miara czasu] iufz przeszła przewyciężać czas koji być ma/ aż do powftania vmarłych. *FlinsCunDzień* D4.]

a. *W walce zbrojnej; expugnare HistAl; conseqvi victoriam, debellare, devincere bello, frangere praelio Cn* (2) :

[*przewyciężać kogo*: O cny á nieprzewyciężny Rycerzu/ wierzę/ [...]: iż iákoś przewyciężął oycá moie⁸⁰ nieprzyiáciele [...]: wierzę że [...] *HistFort* N5.]

przewyciężać co (żywotne) czym (1): Alexander [...] przeieżdżał y tam y fám pociefzáiąc y potwirdzáiąc rycerftwo fwoie/ á ták ie [gryfów] ftrzałámi y włóczniámi mężnie przewyciężáli *HistAl* M2v.

[*Szereg*: »przemagać, przewyciężać«: A gdy podnosił Moyzész ręce/ przemagał Izráel: á iefli trochę opuścił/ przewyciężął Amálek [*vincebat Israel ... superabat Amalec*]. *WujBib Ex* 12/11 (*Linde* s.v. *przewyciężyć, błędnie: przewyciężać*).]

W przen [co] (1) : áza nie wiez iż ieden wilk wielkie ftádo owiec vgania y rofprafza/ tákże też y Grekow mądrość przewyciężać wielkość pogánów. *HistAl* E2.

b. *W dyskusji i walce ideologicznej* (2) : *Confuto, Przewyciężam Zefromocam/ Vfpokoyam kogo* słowy. *Mącz* 63b.

przewyciężać co (1): Kościół Powfzechny powinien [...] z tego Pifmá przeciwné błędy y fekty pokázowác y przewyciężać. *WujJud* 29v.

c. *Pokonywać przeciwności losu i przykre stany emocjonalne* (2) :

[*przewyciężać co przez co*: przez którą [wiarę] człowiek wierzący [...] nawyżiflé poćiefffenie a fkarb wferce fwe przyimuie/ tym obyczaiem/ że przez nią liekanie sumnienia fwego y rofpacz przewyciężać y duży. *UstKościel* 21.]

przewyciężać w czym (1): Iż dla ciebie cały dzień bywamy martwieni: [...] Ale w tym wftytkim przewyciężamy dla tego koji nas vmiłował. *WujNT Rom* 8/37.

Zwrot: »[czym] trudnoći przewyciężać« (1): Aci [ludzie] acz maia dowcip tepy/ awfzakofz vftawicznym vsiłowaniem á pracą trudnoći wftytki przewyciężać. *KwiatKsiąż* L2.

[Szereg: »przewycięzać i dusić«: *UstKościel 21 cf przewycięzać co przez co.*]

2. *Mieć przewagę, górować pod jakimś względem; praestare Mącz, Cn; pugnare HistAl; antecellere, anteire, antepollere, antestare, antevenire, eminere, evincere, excedere, excellere, exsuperare, praecedere, praegredi, praeminere, praeterire, superare, supereminere, supergredi, vincere Cn (4) :*

przewycięzać co (1): Niech przewycięża moy grzech/ lutość twoiá. GrabowSet S3v.

przewycięzać kogo w czym (3): potym/ gdy [Aleksander] chodził do szkoły/ przewyciężał wżyftki w náukach HistAl A6v; Praestare, Przewyższáć/ przewyciężáć kogo w czym Mącz 419b, 419a.

Synonimy: 1. obalać, podbijać, pokonywać, przemagać; 2. przemagać, przeważać, przewyższać.

Formacje współrdzenne cf WYCIĘŻYĆ.

Cf PRZEWYCIĘŻAJĄCY, PRZEWYCIĘŻANY

LWil